

Päivystyspotilaan kokeman kivun asianmukainen hoito. Puudutuksia vai iv-opioidia

Lappeenranta 19.3.2016

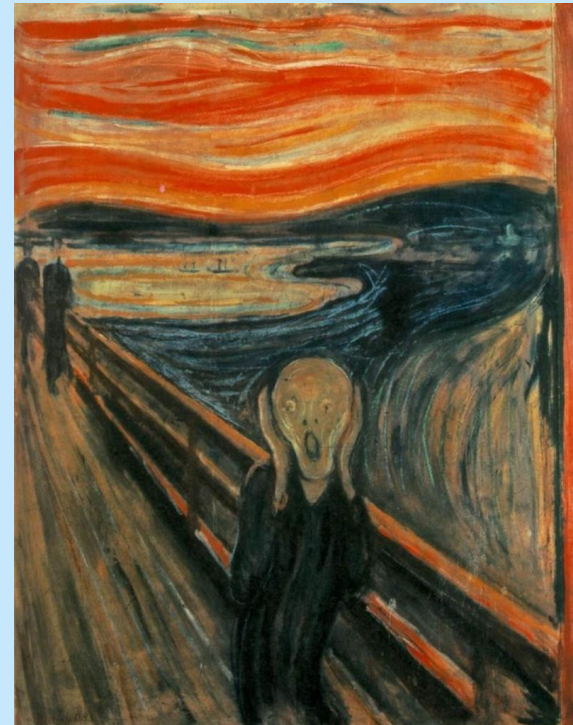
El Sirja Kaartinen

Sisällöstä

- * Kivusta
- * Kivunhoidosta ea:ssa ja leikkausalissa
- * lääkehoito
- * Puudutuksista
- * Miten jatkossa?

Kipu

- * Kipu on epämiellyttävä aistimus joka varoittaa mahdollisesta kudonvauriosta
- * Yleisin syy hakeutua lääkäriin
- * Normaalisti edellytys elossa säilymiselle
- * Kipuun ei totu

Kipu

- * Akuutti kipu: kudonvauriokipu
- * Pitkittynyt kipu: kudonvauriokipu, hermovauriokipu
  - * Kivun kroonistumiseen vaikuttavia tekijöitä
    - * Kudonvaurion laajuus
    - * Akuutin kivun voimakkuus
    - * Psykososiaaliset tekijät
    - * Perimä (GCH1-geeni)

Akuutin kivun haittavaikutuksia

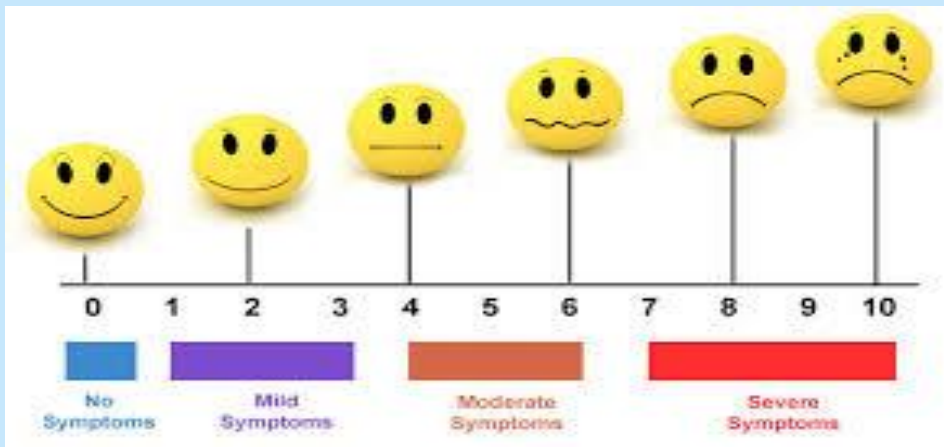
- * Sydän ja verenkierto
  - * Takykardia, rytmihäiriöt, hypertensio, sydämen hapenkulutuksen lisääntyminen
- * Hengityselimistö
  - * Hengitystilavuuden pieneneminen, atelaktaasi, hypoksemia, heikko yskiminen, infektiot
- * Gi-kanava
  - * Motiliteetin heikentyminen
- * Endokrinologia
  - * Katabolisten hormonien eirtys lisääntyy
- * Lihaksisto
  - * Spasmit, immobilisaatio
- * Psykologiset
  - * Ahdistus, pelko, unettomuus
- * Kivun kroonistuminen

Kipu EA:ssa

- * Yleisimpiä syitä hakeutua ensiapuun (yli 40% käynneistä) tai päätyä leikkaukseen
- * Suurella osalla ea:n hekutuneista on kohtalaista tai voimakasta kipua (VAS 4-10)

Akuutin kivun hoito

- * Multimodaalinen kivun hoito:
  - * Asentohoito
  - * Kylmähoito
  - * Lääkehoito + puudutukset
  - * Psyykkinen tuki

Lääkehoito

- * Lievä kipu (VAS/NRS 0-3)
  - * Parasetamoli
    - * Kontraindikaatio: maksan vajaatoiminta
  - * Tulehduskipulääkkeet
    - * Kontraindikaatiot: ASA-yliherkkyys, astma, hypovolemia, munuaisten vajaatoiminta, sydämen vajaatoiminta, gi-vuoto, antikoagulaatio
  - * Metamitsoli-pitofenoli (Litalgin®)
    - * Vanhuksille harkitusti (munuaisten/maksan vajaatoiminta)
    - * Kontraindikaatiot: särkylääkeperäinen astma, anafylaksia, voi aiheuttaa agranyloosytoosia

Lääkehoito

- * Kohtalainen kipu (VAS 4-6) heikot opiaatit
  - * Tramadoli
    - * Kontraindikaatio: MAO-estäjät, SSRI. Vaikea munuaisten vajaatoiminta
  - * Parasetamoli+kodeiini
    - * Kontraindikaatio: maksan vajaatoiminta, sappitiehytspasmi
  - * Ibuprofeeni+kodeiini
    - * Kontraindikaatio: sappitiehytspasmi, tulehduskipulääkkeiden vasta-aiheet

Lääkehoito

- * Kova kipu (VAS 7-10)
  - * Opiaatit
    - * Oksokodoni
      - * Injektioneste, oraaliliuos, kapselit, depottabletti (+naloksoni)
    - * Fentanyyli
      - * Injektioneste, depotlaastari, resoribletti, nenäsumute
  - * Eryityismenetelmät
    - * Ketamiini, PCA, puudutukset

Oksikodonin annostelu

* Reitti	iv	im	po
* Annos (mg/kg)	0,05	0,1	0,2
* 70kg	3-4mg	7mg	14mg
* Vaikutuksen alku min	1-6	15-30	40-60
* Vaikutuksen kesto h	1-4	4	4-6/8-12

- * P.o. Annettuna täytyy olla toimiva gi-kanava
- * Lihakseen jos po vasta-aiheinen
- * Oksikodoni liuos imeytyy hyvin kielen alta (10mg/ml)

Kipu tutkimuksen kohteena

- * 1973 Marks & Sachar Ann Intern Med.
- * 1990-luvulta useita akuuttilääketieteen julkaisuja akuutin kivun hoidosta.
  - * Usein retrospektiivisiä
  - * Kivun mitaamista
  - * Hoidon tehokkuutta
  - * Erilaisten protokollien vaikutusta
  - * potilastyytyväisyyttä

Kipu on alihoidettua

- * Kipu on alihoidettu

- * 71 pot - kohtalaista ja kovaa kipua ea:n tullessa, lähes 50% ilmoitti, ettei kipua ollut hoidettu kotiutukseen mennessä J Emerg Med 2000;18(1):7-12
- * 842 pot – 60% sai analgeettejä, 74% edelleen kohtalaista tai vaikeaa kipua kotiutuessa. J Pain 2007;8(6):460-6.
- * 250 pot - 82% kipuja ad 2vkoa post op, 86%:lla kohtalaista tai kovaa kipua. Anesth Analg 2003;97(2):534-40

Proportion of patients who had closed clavicle or extremity fractures and received pain and narcotic analgesia (adjusted for survey design, fracture type, year, hospital admission, orthopedic care, and geographic location).

Population/ Age, y	No. of Patients (% Total)*	Proportion Receiving Any Analgesic Agents (95% Confidence Limits)	Proportion Receiving Narcotic (95% Confidence Limits)
All patients			
0-3	102	0.54 (0.41, 0.67)	0.21 (0.11, 0.31)
4-8	232	0.63 (0.57, 0.68)	0.30 (0.22, 0.37)
9-15	487	0.60 (0.57, 0.64)	0.27 (0.23, 0.32)
16-29	514	0.67 (0.62, 0.73)	0.47 (0.40, 0.54)
30-69	1,039	0.68 (0.64, 0.72)	0.51 (0.46, 0.56)
≥70	454	0.58 (0.52, 0.65)	0.41 (0.35, 0.48)
Patients with any pain score recorded			
0-3	46 (47)	0.56 (0.40, 0.72)	0.32 (0.17, 0.46)
4-8	141 (62)	0.63 (0.56, 0.71)	0.28 (0.18, 0.39)
9-15	277 (57)	0.61 (0.56, 0.66)	0.32 (0.26, 0.39)
16-29	287 (58)	0.67 (0.60, 0.74)	0.49 (0.41, 0.57)
30-69	604 (60)	0.73 (0.67, 0.79)	0.56 (0.48, 0.64)
≥70	268 (61)	0.60 (0.52, 0.67)	0.43 (0.35, 0.52)
Patients with moderate to severe pain recorded			
0-3	28 (25)	0.62 (0.41, 0.84)	0.45 (0.24, 0.66)
4-8	85 (35)	0.76 (0.63, 0.88)	0.43 (0.26, 0.59)
9-15	150 (28)	0.68 (0.59, 0.77)	0.41 (0.30, 0.51)
16-29	149 (38)	0.79 (0.71, 0.87)	0.59 (0.48, 0.89)
30-69	380 (42)	0.78 (0.71, 0.85)	0.63 (0.55, 0.70)
≥70	185 (35)	0.62 (0.51, 0.72)	0.47 (0.39, 0.55)

* Ann Emerg Med
2003;42(2):197-205

*Adjusted for survey design only.

Kipu ensiavussa

- Pitkä odotus analgeetin saamiseksi
  - Ensimmäiseen kipulääkeannokseen 80 min (mediaani), kun potilaalla kova kipu (NRS $\geq$ 8); Vain 7% sai kipulääkkeen tavoite ajassa < 30min (Patrick et al. J Emerg Med 2015)
  - Ensimmäiseen annokseen 90min (vaihteluväli 0-962min) (J Pain 2007;8(6):460-6
- Riittämättömät lääkeannokset
  - 95.4% potilaista sai Morfiinia < 10mg iv, kun kivun mediaani NRS 10 (IQR 8-10) (Bijur et al. Amer J Emerg Med 2012)
- Potilastyytyväisyys
  - Kivun lievittyminen kahdella NRS 0-10 asteikolla oli yhteydessä potilaan tyytyväisyyteen ensiavussa saamaansa hoitoon (Bakhta and Marco. J Emerg Med 2014)
  - Riittävä analgesia ja potilaan informointi kivusta (Taylor et al Emerg Med Austr (2015)27,549-557

Kipu ensiavussa

- * Dale et Björnsen. Assessment of pain in a Norwegian Emergency Department. Scand J Trauma Resusc Emerg Med (2015)23:86
- * 764 potilas, 77%lta kysyttiin kivusta, 58%:lla VAS 4-10, näistä vain 14% sai kipulääkitystä
- * Kivun kysymiseen vaikutti
  - * Sukupuoli
  - * Saturaatio
  - * Systolinen verenpaine

Postoperatiivinen kivunhoito

- * Lääkehoito
  - * Parasetamoli, NSAID, opiaatit (po, im, PCA), Ketamiini
    - * Kontraindikaatiot, lääkkeen imeytyminen, lääkkeen nopea saanti
- * Epiduraali
  - * Puuduke/opiatti/klonidiini
  - * Antikoagulaatio, puudutuksen laajuus, puutuminen
- * Puudutukset
  - * Kerta- ja kestopuudutus

Opiaatit

- * Toleranssi:annosta joudutaan nostamaan tehon säilyttämiseksi
- * Annostus yksilöllinen
- * Haittavaikutukset
  - * Väsymys
  - * Pahoinvointi
  - * Ummetus
  - * Virtsaretentio
  - * Suun kuivuminen
  - * Hengityslama
  - * Sekavuus, hallusinaatio, painajaiset, euforia, depressio
  - * Hikoilu
  - * Lihasnykinä ja -jäykkyys
  - * Kutina

Puudutusarsenaali

- * Haavapuudutukset/autoinfuuserit
  - * Yläraaja
    - * Interscaleeni (olkapää)
    - * Supra-/infraklavikulaarinen
    - * Axillaarinen
  - * Alaraaja
    - * Plexus lumbaris
    - * N.femoralis
    - * Fascia iliaca blokki
    - * Iskias blokadi (poplitea)
  - * Vartalo
    - * TAP
    - * Quadratus lumborum (T4-L1)
    - * Paravertebraali
- Regional Anesthesia and Pain Medicine 2016;41(2):275-288
Chelly, Ghisi et Fanelli. BJA 105(51):i86-i96

Kestopuudutuksen hyötyjä

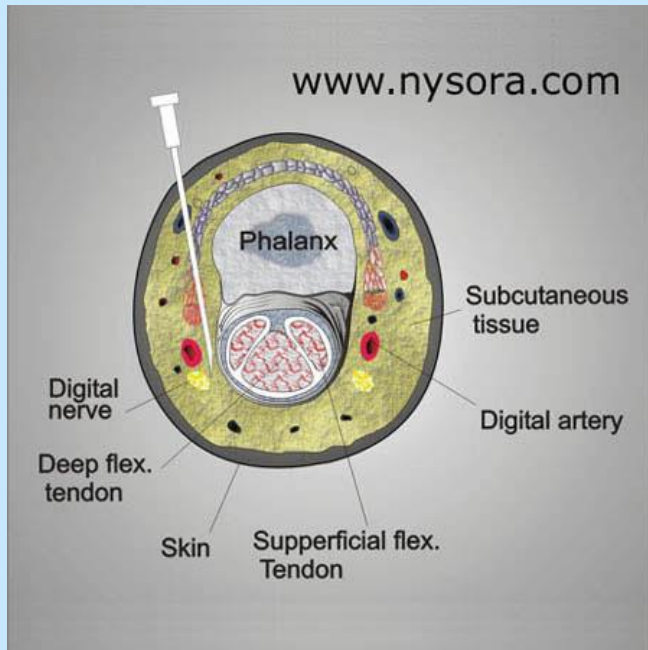
- * Tehokas
- * Parempi postoperatiivinen kivunhallinta vs PCA
- * Vähentää opioidien tarvetta (40-70%)
- * Nopeampi mobillisaatio
- * Parempi unenlaatu
- * Päiväkirurgiassa vähentää suunnittelemattomia osastohoitoja sekä päivystyskäyntejä
- * Perifeeriset puudutukset antikoagulaatiosta huolimatta

Puudutuksen tekniikoita

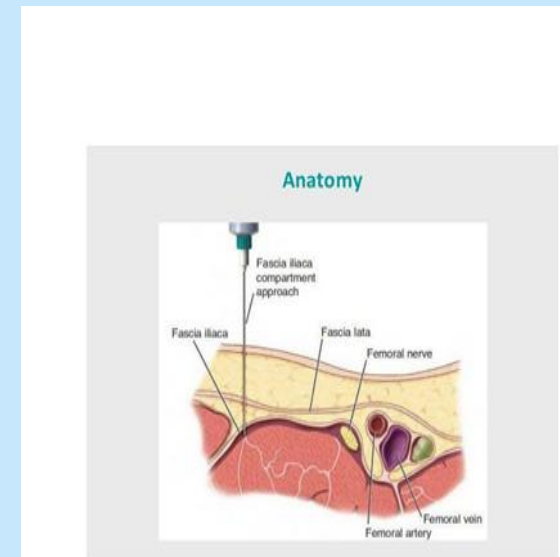
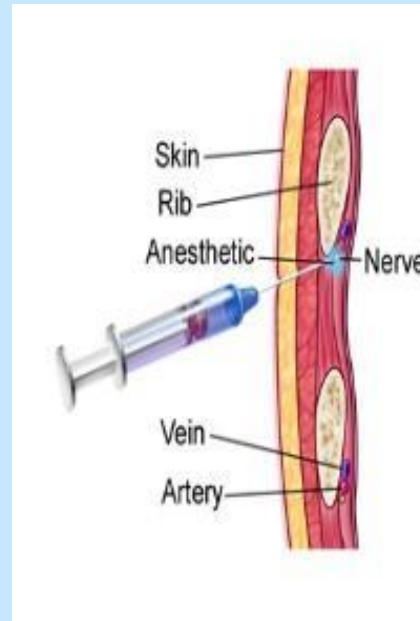
- * Maamerkit
  - * Neurostimulaattori
  - * UÄ
  - * UÄ+neurostimulaattori
-
- * Ultraääni nopeuttaa katetrin laittoa, vähentää suonipunktioita, vähentää kipulääkityksen tarvetta, vähentää puudukeaineen kokonaisvolyyymiä

Akuutti lääketieteen puudutukset

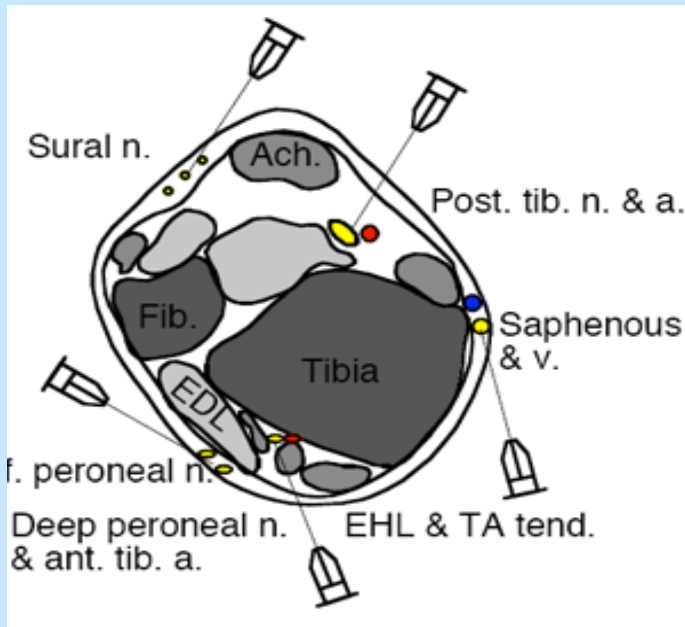
- * Johtopuudutukset
  - * Sormet/varpaat

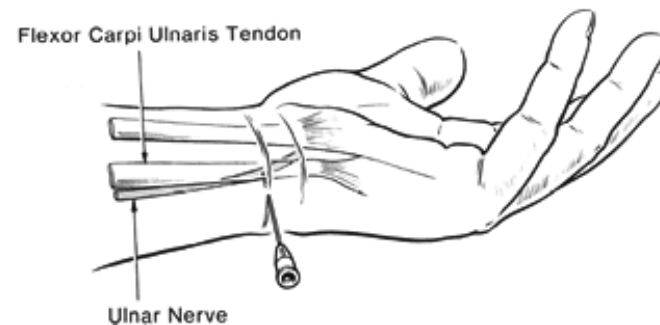
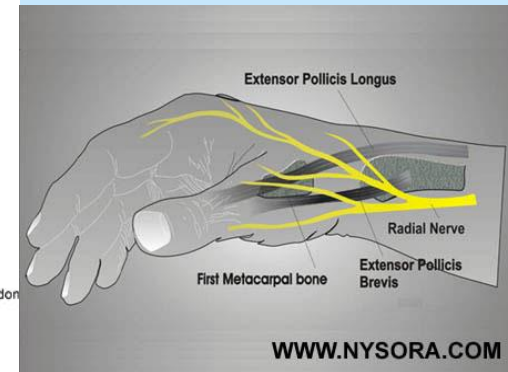
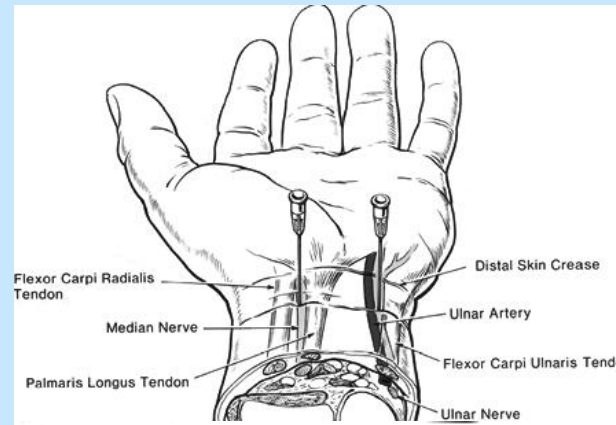
- * Interkostaalipuudutus
- * N. femoralis

* Nilkkapuudutus

* Rannepuudutus

Mitä uutta?

Comparison of effects of ropivacaine with and without dexmedetomidine in axillary brachial plexus block: A prospective randomized double-blinded clinical trial. Saudi J Anaesth. 2016 Jan-Mar; 10(1): 38–44.

Scand J Trauma Resusc Emerg Med. 2014 Jun 23;22:38. doi: 10.1186/1757-7241-22-38.

Prehospital administered fascia iliaca compartment block by emergency medical service nurses, a feasibility study.

Dochez E, van Geffen GJ1, Bruhn J, Hoogerwerf N, van de Pas H, Scheffer G.

APS toiminnan laajentaminen? Anestesia-konsultti EA:n?

WANNA PAY EXTRA FOR
THE PAINKILLER OR
GET THE FREE ONE ?

Roger

©ROGER WWW.KARIKATUR-CARTOON.DE